

Sadomasochismens litterære

Tekst: golden | **Illustrationer:** Fra bogen: George Bataille: Historien om Øjet, Madame Edwarda, Rævens Sorte Bibliotek

rødder

Mange ved at ordet sadomasochisme har sin oprindelse fra Marquis de Sade og Leopold von Sacher-Masoch. Men de færreste ved, at forfatteren og filosofen George Bataille bærer en stor del af ansvaret for, at deres bøger stadig læses i dag. Ligesom hans indsats har gjort det muligt at diskutere pornografisk litteratur på et seriøst plan. Følg med i jagten på SM's litterære rødder.

Når vi siger sadomasochisme, falder ordet så let i munden, som når vi siger homoseksuel eller fetisch. Det er blevet et ord, der indgår i vores ordforråd, og vi ved alle, hvad vi mener, når vi siger det – næsten. For hvad har egentlig været med til at forme den forståelse af sadomasochismen, som vi har i dag? Hvordan kan det være, vi til dels har en fælles forståelse af dette ord?

Begrebet Sadomasochisme er et sammensat udtryk, der oprindeligt har udspring fra to personer - Marquis de Sade og Leopold von Sacher-Masoch. Begge har de utvivlsomt i deres private liv haft elementer af en henholdsvis sadistisk og masochistisk sek-

sualitet, men deres interessante fællesnævner er det litterære udtryk. Et udtryk, der i langt højere grad end den personlige livsførelse former det senere så kætterske og begrebsladede ord, sadomasochisme, vi i dag gør alment brug af.

Deres skønlitterære værker har basalt set været med til at danne begreberne sadisme og masochisme. Denne lille artikelserie vil derfor bestå af 3 artikler, der beskæftige sig med henholdsvis Marquis de Sades og Leopold von Sacher-Masochs litterære udtryk, samt de elementer, der kan siges at ligge til grund for forståelsen af disse ord.

Først George Bataille

Men den allerførste artikel vil være dedikeret til forfatteren og filosofen George Bataille. Jeg vil mene, han er en af de mænd, der har åbnet muligheden for, at vi i dag kan diskutere den pornografiske litteratur også på et seriøst plan.

Hans indsats for at skrive seksualiteten ind i filosofihistorien har været en af årsagerne til, at bl.a. Marquis de Sade og Leopold von Sacher-Masoch ikke er sygnet hen i glemslen af skammelige bøger, der intet havde at bidrage til denne verden. For man skal ikke være blind for, at hvis ikke filosofien og psykoanalysen havde åbnet op for en forståelse af, at

det erotiske og seksuelle var og er af markant betydning for mennesket, så havde disse bøger næppe overlevet et genoptryk.

Det er til dels Batailles fortjeneste, at der i dag er en anerkendelse af den seksuelle og pornografiske skønlitteratur som mere og andet end bare uartigt og grimt. At begrebet sadomasochisme har overlevet den perverterede og sygelige umyndiggørelse – selvom der stadig er et stykke vej at gå. Det kan så være ganske ironisk, at Sade og Sacher-Masoch i dag er kendte og feterede generelt, hvorimod Bataille kun er anerkendt i den akademiske verden.

Overskridelsens erotik

- om George Batailles erotiske filosofi

Franske George Bataille (1897-1962) er en af de moderne filosoffer, der har været mest markante indenfor forståelsen af erotikken og dens grænseland. Inspireret af psykoanalysen fader, Freud, og den moderne psykoanalytiker Jaques Lacan, er det bl.a. Batailles fortjeneste, at der i dag er et teoriapparat til den almene forståelse for erotikken og det seksuelle.

Udover at Bataille selv har bidraget med flere skønlitterære romaner, der i fortællingens form søger at vise det smukke ved det seksuelle og det erotiske, så går han ind både på det filosofiske og det poetiske område og berører det basale i menneskets seksualitet. Blandt hans filosofiske værker kan nævnes: "Det fordømte overskud" fra 1949, "Litteraturen og det onde" (1957) og "Erotikken" (1957).

Skønlitterært er han mest kendt for "Historien om øjet", "Madam Edwarda", "Min mor", "Den lille", "Den døde" og "Himlens blå", hvor de fleste udkom efter hans død.

Bataille udsprang af den franske surrealisme i 20'erne, hvilket hans skønlitterære bøger bærer præg af. Tager man den mest kendte fortælling på dansk "Historien om øjet" (udgivet posthumt 1966), så

kan det umiddelbart være svært at læse denne fortælling uden til tider at sukke opgivende og tænke "adrk". For det bliver næsten for meget med romanens fortællinger om urinsex, nekrofil, sodomi, mord og meget andet godt.

Historien forsøger nemlig at gennemspille enhver tænkelig form for, hvordan det seksuelle kan overskrides. Hvordan håndterer man sådan en fortælling, hvad kan man bruge den til andet end at tænke "adrk" og endnu værre – hvorfor pirres jeg over fortællingen, samtidig med jeg tænker "adrk"?

Surrealismen og Freud

Man kan selvfølgelig tage Freuds briller på og tale om Batailles eget forhold til sin mor. Men selv om Bataille er inspireret af både Freud og Lacan, så glemte han ikke sin gamle skole - surrealismen. Og det er med surrealismens vigtigste værktøj; metaforen, som han gør brug af i sine historier, at man bedst får forklaret sin egen indre uro.

I "Historien om øjet" griber Bataille f.eks. fat i en basal metafor – ægget. Ægget bruges i hele

romanen som et element, der i overført betydning får en central rolle i de seksuelle udskjelser, der beskrives.

Ægget kan forstås både som livgivende samt uendeligt i form (det runde æg kan ikke siges at have en begyndelse eller slutning). Sammenholdt med overskridelsen af det normale, er det Batailles forsøg på at illustrere det område, menneskets seksualitet og erotik bevæger sig i. For i bund og grund ønsker Bataille at sætte et fedt spørgsmålstegn ved, hvorfor mennesket anser det seksuelle som et stort problem. Hvorfor vores seksuelle adfærdsmønstre er så indviklet, så intellektualiseret, ritualiseret, så præget af juridiske, religiøse og metafysiske (grundlæggende) problemer – alt det tyngende arvegods som også SM bærer med sig i dag.

Øjet og ægget

"Og da jeg spurgte hende, hvad ordet tisse fik hende til at tænke på, svarede hun ridse, øjnene, med en ragekniv, noget rødt, solen. Og et æg? Et kalveøj, på grund af hovedets farve (kalvehoved) og også, at æg-

gehvide er det helt hvide i øjet, æggeblommen er pupillen. Øjets form var efter hendes mening også æggets.

Hun bad mig love hende, når vi kunne gå ud, at skyde æg i solen med revolver, og da jeg svarede, at det var umuligt, argumenterede hun længe med mig for at overbevise mig med fornuftsgrunde. Hun fabrikerede muntre ordspil og sagde for eksempel snart afskalle et øje snart stikke et æg ud, og fremførte ganske uholdbare ræsonnementer.

I denne forbindelse tilføjede hun yderligere, at lugten af røv for hende var en krudtlugt, og en urinstrøm et "skud set som et ildglimt"; hvert af hendes balder var et afskallet hårdkogt æg.

Vi blev enige om, at vi ville bede om blødkogte æg uden skal og endnu helt varme til klosettet, og hun forsikrede mig om, at hun om lidt, når hun satte sig på det, ville forrette sin nødtørft på æg i denne form. Med hendes røv endnu i min hånd og hende selv i den nævne tilstand, og efter dette løfte, følte jeg et vist uvejr lidt efter lidt trække op i mit indre, det vil sige jeg tænkte mere og mere."

Historien om øjet, side 50-51

Sigmund Freud,
Østrig (1856-1939)
var læge og psykolog. Grundlægger af psykoanalysen.

Jaques Lacan,
Frankrig (1901-1981)
psykoanalytiker og en af de mest centrale skikkelser indenfor udviklingen af psykoanalysen, som vi kender den i dag.

George Bataille

Metafor
(fra oldgræsk: overførsel)
betyder billedligt udtryk, hvor man erstatter det, man taler om, med noget helt andet. Lidenskab bliver f.eks. til glød.

Homogen eller seksuel

Meget forsimplet var Bataille af den mening, at det almene liv tvinger mennesket til at leve i vaner og ensartede mønstre – det han kaldte det "homogene". Som modvægt til dette havde mennesket det "heterogene" – det kreative og seksuelle.

I det heterogene ligger alt det, som foruroliger os og vækker angst og afsky. Det uforståelige såsom døden, nydelsen, og det som man i det homogene vil kalde det forbudte. Mennesket lever basalt set på grænsen mellem disse to. Batailles bøger forsøger ikke at være moraliserende eller retfærdiggøre overskridelsen som sådan, han søger at skrive rent om det heterogene – om alt det forbudte. Om alt det som foruroliger os.

Så tænk på næste gang du dyrker SM eller higer efter det, som foruroliger dig – at du som menneske har behov for balancen. At du, stærkt forenklet, har behov for kaos for at forstå orden. At du higer efter det forbudte for kunne danne en mening i det lovlige. Er det sygeligt? Næh, det er menneskeligt og for Bataille uundgåeligt.

Det sygelige ville ligge i, kun at leve enten i det homogene eller det heterogene. At leve i orden uden at kunne overskride sig selv, ville svare til at leve i en neurotisk kontrol. I bedste fald vil det være dødkedeligt og i værste forstand handicappende. At leve udelukkende i det heterogene ville svare til den ekstreme egoistiske hedonisme, hvor man skånselsløst forfølger sin egen lyst uden hensynstagen til andre.

Men Batailles projekt var næsten et umuligt projekt. Hvordan fastholder man det, som ikke kan fastholdes; nemlig noget så flyg-

Georges Bataille

HISTORIEN OM ØJET MADAME EDWARDA

Med 13 illustrationer af
Christian Lemmerz & Thomas Erhard

Rævens Sorte Bibliotek

pornografi. Snarere søger han via skriften at skrive det umulige ved at genfortælle en fortælling. Fordi han via en kæde af scener formet som selvstændige kapitler går i sporet af det erotiske - genfortæller de spor, det har efterladt.

Skønheden ved SM

Lyder det kompliceret, så svarer det til at nogen spørger dig, hvori det smukke ligger ved at dyrke SM. Tænk over, hvad du er i stand til at svare. Du kan enten forsøge at genfortælle de handlinger, du gør, fremvise de spor på huden det efterlader eller lade folk overvære det i nuet. Men det vil aldrig kunne indfange præcist, hvad du mener.

Du vil ikke kunne fortælle, hvad det gør ved dig. Derfor griber du ofte til metaforen, når du vil komme tæt på at kunne forklare essensen af din nydelse. Fordi nydelsen er dig og flygtig. Du kan ikke fastholde den og fremvise den. Men du kan nærme dig den ved f.eks. sige:

"Jeg er som en maratonløber, der med samme stolthed, nydelse og tilfredshed fortsætter på trods af smerten og pinslen."

Og det er det, Bataille forsøger, når han skriver om det erotiske. Ved metaforens hjælp forsøger han at gøre det umulige – at fortælle om overskridelsen – om erotikkens urolige mønstre.

Og så er hans romaner foruroligende smukt skrevet.

Læs mere

George Bataille: Historien om Øjet, Madame Edwarda, Rævens Sorte Bibliotek, ISBN: 87 7378 188 6